

གཏམ་མཚན་མེས་པོའི་ཞལ་རྒྱན།

ཆབ་སྲིད་ཚེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་བཟམས།

མ་རིགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

藏族民间谚语典故选释:藏文/恰白·次旦平措著. —
北京:民族出版社, 1997. 5

ISBN 7-105-02743-6

I. 藏… II. 恰… III. 藏族—谚语—中国—汇编—藏语
IV. 1277. 7

中国版本图书馆 CIP 数据核字(96)第 25669 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

民族出版社微机照排 民族印刷厂印刷

各地新华书店经销

1997 年 8 月第 1 版 1997 年 8 月北京第 1 次印刷

开本:787×1092 毫米 1/32 印张:14³/₄

印数:0001—3000 册 定价 13.00 元

དཔེ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ།	བསྟན་འཛིན་སྤྱན་ཚོགས།
责任编辑：	丹增平措
ཁ་བྱང་རྒྱས་འགོད་པ།	ཀམ་རྩོམ་ཚེ་རིང་།
封面设计：	吾要
ཁ་བྱང་ཡི་གེ	བསྟན་འཛིན་སྤྱན་ཚོགས།
封面字：	丹增平措
དཔེ་བསྐྱར་འགན་འཁུར་པ།	ཚེ་རིང་མཚོ་མ།
责任校对：	次仁措姆

གཏུམ་མཚོ་དམེས་པོའི་འཕྲིན་ལྗོན།
 ཆབ་སྲེལ་ཚེ་བརྟན་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་བཅུམས།

*

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་བསྐྱོན་ཞིང་འབྲེམས་སྲེལ་བྱས།

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གི་ཚུལ་འཁོར་ནས་བསྐྱོགས།

1997ལོའི་ཟླ8པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྐྱོགས།

1997ལོའི་ཟླ8པར་པོ་ཅིན་དུ་པར་ཐངས་དང་པོ་བསྐྱོབ།

དེབ་རིམ་ཚུར་13.00

དཔེ་རྒྱུན་གསལ་བཤད།

དེ་བུ་འདི་འདི་ནང་སྐོ་མཚན་ལྟར་ཁ་ལྷན་གྱི་ནང་གི་གནའ་དེང་ལམས་
དབང་ཚོས་“གཏམ་དཔེ་”ཞེས་པའི་བ་སྟེང་འདི་འདི་མོ་དོན་ལ་བཞེད་སྟེ་
མི་འདྲ་བ་ཤོད་པ་རྣམས་ལེགས་བརྒྱུས་དང་། ཚེས་པ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་
ཚུལ་དཔྱད་བརྗོད་གང་རྒྱས་གནང་ཡོད་ལ། ཤོད་ཀྱི་དམངས་ཚོད་
གཏམ་དཔེ་ཚིག་སྟོང་བརྒྱུན་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བཤུས་བཤོད་ཀྱིས་དེ་དག་སོ་
སོའི་མོ་དོན་དང་། རྒྱུད་སྟངས། རྒྱུས་སྟུང་འཕེལ་རིམ། མོ་རྒྱས།
ལྷ་ཚུལ་གྱི་བྱུང་ཚུལ་སོགས་འབྲེལ་བརྗོད་ཁ་གསལ་གནང་ཡོད་པས་དེས་
རྒྱུ་རྒྱུ་ཤོད་ཀྱི་མོ་རྒྱས་དང་། དམངས་ཚོད་ཚེས་རིག་སོགས་ལ་རྒྱུད་རྒྱུད་
ཞིབ་གསུམ་གྱི་བྱ་བར་སྐད་པ་བྲལ་མེད་ཡོད་པེས་ཁར་སྐོ་མཚན་ཤོད་སྟེ་ཤིག་
རྒྱུད་རྒྱུད་ལམས་གྱི་ལྟ་རྒྱུ་རབས་པ་ཚོའི་རྒྱུན་གཏམ་གྱི་བྱ་རྒྱུད། གཏམ་
བརྗོད་ཁ་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་བྱ་སྐོ་གང་ཅིའི་རྒྱུ་ཚོགས་འཚོ་བའི་སྟོང་གྱི་ལམ་
སྟོན་རྒྱུ་མེད་དང་ལེགས་ཉེས་བྱང་འདོད་འབྱེད་པའི་ཤེ་སེས་ཀྱི་རྒྱུན་ལྟ་བུ་
ཞིག་ཏུ་འཇུག་པེས་ལ་དམིགས་འདི་ནས་ད་ལམ་དཔེ་རྒྱུན་བྱས་པ་ལགས་
ན་ལའེམ་རྒྱུན་ཡངས་པའི་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་རྒྱས་མཚོག་ནས་ལྷག་བསམ་རྒྱུ་
མེད་ཞིན་གྱི་རྒྱུ་འཇུག་ལས་དཔེ་རྒྱུན་གྱི་བྱ་སྐོ་གང་ཅིར་རྒྱུན་སེལ་བཀའ་ལི་
ལྟར་ཚར་འབྲེལ་གནང་ཡོད་པའི་རེ་འདུན་དང་བཅས།

མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་ནས།

ཐོད་གཞི།

རང་ཅག་ཐོད་གྱི་མི་རིགས་འདི་ནི་འཛམ་གླིང་ས་ཡི་གོ་ལའི་ཚེ་མྱེད་
ལྷན་ཞིང་འཕེལ་བའི་ལས་ལ་བརྩོན་ཞིང་། དཔལ་མཛད་ས་བརྒྱལ་མོད་
ལྡན་ལ། ཤེས་རིག་གྲུང་རྒྱལ་པར་བཟུ་བའི་ཡུལ་ལྷན་གྱི་མི་རིགས་ཤིག་
ཡིན། རང་རྒྱུ་ཡང་མེས་རྒྱལ་གྱི་ས་མི་རབས་རྣམས་མི་རབས་གྲངས་
མེད་པ་བརྒྱུད་མཐའ་ཡི་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོའི་རོས་ལས་སྤྱི་ཤེས་རྣམས་འགའ་
ཞིག་ཤིས་མཛོན་པར་འབགས་པའི་ས་མཚོ་འདིར། གཡང་གཟར་ཆེ་
བའི་རི་ལྷག་རྒྱ་གཉེར་ཆེན་པོའི་རྒྱབ་སྐྱོད་ཀྱི་སྲིད་བཞི་བཞིན་གཅིག་ནས་
གཅིག་ཏུ་འབྲེལ་བའི་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་གང་བའི་ཁོད་ཏུ། ཁ་ཆར་བྱ་ཡུག་
འཚུབ་པ་དང་ས་མཚོའི་རྒྱུར་དམར་སོགས་རང་ལྷན་ཁམས་ཆེན་པོའི་
འཕྲུང་བ་འཕྲུགས་པའི་ཉེར་འཚོ་སྤྱི་གཡང་བ་གང་དང་གང་ཞིག་ལའང་ཡ་
ང་དང་ཕག་ཚ་མེད་པར་ཕ་ཚ་བྱ་རབས་མི་རྒྱུད་ཀྱི་སྲིད་བཞུགས་མི་ཆད་པས་
དཔལ་ངར་གྱི་འཐབ་ཚོད་དྲག་པོ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་ཏེ་རང་གི་ས་ཡུལ་
འཁྲུགས་རྒྱུན་ཤོག་འཕྲོག་ལས་དང་། ཞིང་ལས། རྒྱལ་ས་ལས།
ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་སོགས་ཚོན་སྐྱེད་གསར་སྐྱེལ་གྱི་བྱ་རིམ་ནང་འགོ་བ་
མིའི་རིགས་ཀྱི་ཕོ་རྒྱུས་ཚོགས་པོ་མཚར་ཆེས་ཆེ་བར་བརྩོད་པའི་ལག་རྒྱུས་
བཟང་གིས་མི་ལང་བ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པར་བརྟེན། དེར་སྐབས་རྒྱལ་
ཁབ་སྤྱི་ནང་གི་ཡུལ་རྫོང་བ་སོགས་སྤྱི་བོ་རྣམས་གཞོན་པོ་མོ་སུ་ཞིག་ཡིན་ཏུང་།

རང་ཉིད་ས་མཐོའི་གནས་མཚོག་འདིར་སྐྱེབས་པ་ཅམ་ལའང་ཟད་མི་ཤེས་
 པའི་དགའ་སྐྱོད་དང་སྐྱོབས་ཉམས་ཚད་མེད་སྐྱེ་ཞིང་། ཡིད་སྐྱོན་དང་རྐྱེ་
 མཚར་མན་རྒྱན་འགྲན་པ་བཞིན་དུ་བརྟགས་པ་འཛོལ་བྱི་མེ་ཉོག་སེལ་མ་ཅི་
 དགར་ཐོར་བཞིན་པ་རྟག་དུ་རང་མེད་མཚོང་ཚས་བྱི་ཡུལ་དུ་སྐྱུར་དང་
 འཇུག་བཞིན་པ་ནི་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཞིག་ག་ལ་ཡིན། དེ་ལྟར་མི་ལོ་བྱི་
 རྒྱང་དུ་མ་འོ་རིང་ལ་རང་ཡུལ་གསར་གཏོད་དང་སྐྱི་ཚོགས་བྱི་ཚོན་སྐྱེད་
 དམ་འཚོ་པ་སོགས་སྒྲིགས་གང་ཐད་ནས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་བྱ་རིམ་དུ་ས་
 ཡུན་ཉ་ཅེ་རིང་པོ་དེའི་ནང་། མི་རིགས་རང་ཉིད་བྱི་སྐྱོན་ཚོང་མ་ཡིན་
 པའི་དམངས་ཤོད་བྱི་རིག་གནས་རྒྱ་རྩལ་རྣམས་མང་སྐྱོན་སྐྱེ་ཚོགས་པ་རྒྱ་
 རྒྱུད་ཅིག་གསར་སྐྱེད་དང་འཕེལ་རྒྱས་སྐྱེད་ཡོད། འོན་ཀྱང་བར་སྐབས་
 མི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་འགའ་ཞིག་གི་རིང་སྐྱི་ཚོགས་བྱི་ལམ་ལུགས་དང་བསམ་
 སྐྱོའི་དབང་སྐྱུར་བྱི་སྒྲིགས་སྐྱེད་སོགས་རྒྱ་སྐྱོན་རྒྱ་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཤོད་
 བྱི་མི་རིགས་འདི་ལ་རང་བཙུན་དང་བཀུར་བྱེད་པའི་རྒྱུད་སྐྱེད་སྐྱེད་སེལ་བཞིན་
 རི་ཞན་དུ་སྐྱུར་སྐྱབས། མི་རིགས་རང་ཉིད་བྱི་སྐྱོན་རྒྱུན་ཤིང་རིག་རྒྱ་
 རྩལ་རྣམས་ལ་སྐྱེ་ཤོ་ཐ་མལ་པའི་སྐྱོད་ཡུལ་ཞེས་མཚོང་རྒྱུད་གསོད་
 དང་། འཕོག་གཞོན་ལྷན་འབྲུན་སོགས་ཉམས་གུད་ཚབས་ཆེན་པོ་ག་
 ཡོད་ན་ལང་། རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཚོས་རང་ལོར་རང་གཅེས་
 བྱི་ལ་རྒྱ་རྩལ་བར་སྐྱེད་འཇིན་མཐའ་འཛོལ་ས་དང་རག་སོག་གི་བརྒྱད་
 རྒྱུད་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ལ་ཟམ་མི་འཆད་པར་བྱས་སྐྱབས། མཐའ་
 མ་དུ་ལྟའི་བར་དུ་འང་སྒྲིགས་གང་ཅིའི་ཐད་སྐོལ་རྒྱུན་བཟང་པོ་རྒྱུད་
 ཅིག་འཚོལ་ཞིབ་དང་སྒྲིག་འདོན་བྱ་རྒྱུ་ཡོད། དཔེར་ན་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་

བྱང་མེད་རིམ་གྱི་མཛུ་བ་སྟོན་གཞིར་བཟུང་བོད་རང་རྒྱུད་རྒྱུད་ས་ཚེས་རིག་
 རྒྱ་ཚལ་མཉམ་འབྲེལ་ལྷན་ཚུགས་དང་། རྒྱུད་ས་རིག་གནས་མིང་ཁོངས་
 བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཚལ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་སོ་སོ་ནས་འཚོལ་བཟུང་དང་། རྒྱུགས་རྒྱུག
 ཡིག་རྒྱུད། དཔེ་རྒྱུན་བཅས་གནང་དང་གནང་བཞིན་པའི་དམངས་
 ཁོང་གྱི་རིག་ཚལ་«རྒྱུགས་བཟུས་ཆེན་པོ་གསུམ་» དང་«རྒྱུགས་བཟུས་
 ཆེན་པོ་བརྟན་» བཅས་གང་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་ཐམས་ཅད་ལ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་
 རྒྱད་ཚོས་ལྟན་ཞིང་། རང་རང་སོ་སོའི་རྒྱ་ཚལ་གྱི་རྒྱད་གཤམས་སྟབས་མོང་
 མ་ཡིན་པའི་རོ་མཚར་གཅིག་ལས་གཅིག་ཆེ་བ་ལ་སྟག་ཡིན་ལ། དེ་དག་
 ཚང་མར་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱད་ཏུ་འཕགས་པའི་དོན་ལྟོང་དང་རིན་ཐང་ལྟ་
 པ་ནི་རྣམས་ཅི་དགོས། འོན་ཀྱང་ཁོ་མོ་རང་གི་རྒྱུགས་རེ་བའི་འདོད་ཚུལ་
 ལྟར་ན་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁོད་ནས་དམངས་ཁོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་འདི་
 ཁོ་ན་རིམ་སྤུ་མ་ཆད་པའི་བོད་རིགས་འདུས་རྫོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡོངས་ལ་དར་
 རྒྱབ་ཆེ་ཞིང་། རྒྱ་ཚུགས་ཀྱི་འཚོ་བ་དངོས་མཚོན་པ། བྱང་དོན་སྟབས་
 སུམ་ཚོགས་ལ་བསམ་སྒྲོའི་རང་བཞིན་གསོན་ཉམས་ལྟན་པ། རྒྱ་ཚལ་གྱི་
 རྒྱ་ཚང་ཉ་ཅང་མཐོ་བ་སོགས་མདོར་ན་འཚོལ་རྒྱུག་དང་ཞིབ་འཇུག་གི་ད་
 རིན་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་མཐོང་། རྒྱ་ཚུགས་རིག་པར་ཞིབ་དཔུད་
 གནང་མཁན་གྱི་མཁས་པའི་གསུང་ལས་ཀྱང་། “གཏམ་དཔེ་ནི་མི་
 རྣམས་ཀྱི་སོན་སྟེང་དང་། འཚོ་བ། རྒྱ་ཚུགས་ཀྱི་འབྲེལ་གཏུགས་
 སོགས་ཀྱི་ནང་རང་བྱུང་ཁམས་དང་རྒྱ་ཚུགས་ཀྱི་སྤང་རྒྱལ་རྒྱ་ཚུགས་ལ་
 བལྟ་ཞིབ་ཤུག་རིང་དང་ཤེས་རྟོག་གཉིས་ཟབ་བྱས་པའི་ཐ་སྟོན་གྱི་རྒྱ་རྣམ་
 ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ནི་འཚོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཉིང་བཅུད་དང་

མེས་ཡོན་གྱི་གསེག་འཛོག་ཅིག་ཀྱང་ཡིན། དེའི་མཚོན་ལྟེན་གྱི་རྣམ་པ་ནི་
 དམངས་ཁྲིད་གྱི་དག་སོག་ཚོམ་རིག་གི་ཁྱབ་སྟངས་སུ་གཏོགས་ཤིང་།
 བང་དོན་ཐང་རིག་པ་རྣམས་ལ་མེས་པོ་ཚོན་རིག་རྒྱ་ཆ་རྒྱུད་ཡོད་” ཅེས་སོས་པའི་
 དམངས་ཚོག་འདི་ཡང་དོན་ལ་གནས་པ་ཞིག་འདུག་སྟེ། གཞན་ཡང་
 བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲིད་གཏམ་དཔེ་ནི་ཚོག་ཉུང་ལ་དོན་ཟབ་པ་དང་། མོ་
 དཔེ་ལ་གསོན་ཕྱགས་ལྡན་པ། རྩོམ་བརྒྱུས་ལ་བཞད་གད་འཕེལ་བ། རྩི་
 ཚོགས་ཀྱི་བྱ་དོན་སྲོལ་སྲིད་གང་ཐད་ནས་མཚོན་སྟེ་དཔེ་དེ་རིག་པ་ཞིག་
 འདུག་གི་དཔུང་གཞི་འཛད་མཐའ་ཕྱིན་པ། རྒྱ་ཚེའི་བོད་རིགས་མང་
 ཚོགས་ཡོངས་ཀྱིས་ཉན་འདོད་ལ་ཤོད་དགའ་བ། རྩོམ་འཕེལ་སྤྱི་བྱིང་དག་
 བས་འདོན་བདེ་བ། ཚོག་རྒྱུད་རེས་དོན་རེ་རྩོན་ཅིང་གྲང་འདོད་འབྱེད་
 ཐབས་ལྟར་བ་ལ་སོགས་པའི་དགེ་མཚན་ལྷན་ཚོས་བརྗོད་གྱིས་མི་ཡང་བ་
 ལྡན་པས་དེ་དོས་འབྲེལ་གཅེས་སུ་འོས་པའི་སྟོལ་རྒྱལ་གྱི་རིག་གནས་ལྟོག་
 ཡིན། དེར་བརྟེན་དཔེ་ལྟེ་འབྲེལ་ཡོད་ཚོན་པ་ཁག་ནས་བོད་ཀྱི་དམངས་
 ཁྲིད་གཏམ་དཔེའི་ཐད་ལ་སྟེན་འཇུག་མ་བཞེས་པ་མིན་ཏེ་གཏམ་དཔེ་
 རྩོགས་སྤྱི་གི་དེབ་འགའ་ཞིག་སྤྲུལ་སྟེ་དཔེ་རྒྱུན་འབྲེལ་སྤྱི་གནས་
 ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ཡིག་གི་དུས་དེབ་ཁག་ཅིག་དང་ཚོགས་པར་སོགས་
 ཀྱི་སོག་ཏུ་འདྲ་དུ་མང་པོ་འདོན་སྤྱིལ་གནང་བཞིན་པ་ཉུག་ཏུ་མཐོང་
 རྒྱ་ཡོད་པ་སོགས་ལས་མཚོན་སྟེ། འོན་ཀྱང་དེ་དག་པལ་ཆེ་བ་གཅིག་
 བས་བརྒྱུད་བརྗོད་ཡང་བརྗོད་གྱི་རྩོམ་རྩོན་མང་བ་དང་། གཉིས་ནས་
 ལེགས་བཤད་ཁག་གཟ། ཡང་ན་«ཁ་ཆེ་ས་ལུའི་བསྐབ་བྱ» «རྩོག་
 གཏམ་རྒྱུད་» དང་ «བྱ་སྤྱིལ་གཏམ་རྒྱུད་» «སྤྱིང་གི་སར་རྒྱལ་པོའི་རྒྱུད་»

ལ་སོགས་པ་མཁས་པའི་གསུང་ཚྭ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་དཔེ་རྒྱན་ཟིན་
 པའི་ཡིག་རིགས་ནང་འཁོད་པའི་ཚིག་དུམ་མཐམ། དེ་མིན་གཏམ་དཔེ་མ་
 ཡིན་པའི་གཞས་ཚིག་སོགས་ཀྱང་གང་འཚམ་མཉམ་དུ་འདྲེས་འདུག་པ་དེ་
 དག་བརྟུ་འགོད་གནང་བའི་ཀུན་སྲོད་དང་འབད་ཚོལ་སོགས་བཟང་ན་
 ཡང་། འདི་རིགས་ཀྱིས་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་དཔེའི་དྲངས་གཙང་རང་
 བཞིན་ལ་བསྐྱེས་ལྟར་ཞུགས་ཏེ་ནམ་ཞིག་བཟའ་འཕྲོ་འཕྱང་འཕྲོ་ཡོད་ཚད་
 མཉམ་འདྲེས་ཀྱིས་ཕག་ལྟ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཆགས་མི་སྲིད་དམ། གལ་ཏེ་དེ་
 ལྟར་གྱུ་ད་ཚེ་སྲོན་བྱོན་པ་མེས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་གཅེས་ལོར་གཞན་དྲིང་མི་
 འཛོག་པ་འདི་ལྟ་བུ་རང་དེ་རྗེས་རབས་པ་ཚོའི་ལག་པས། “དགོན་
 གཞེར་ལྷི་དར་མཁས་ན། གསེར་སྐྱ་རག་ལ་བཏང་ཡོང་” ཞེས་པའི་དཔེ་
 བཞིན་དུ་འགྱུར་བའང་སྲིད་སྟུང་བ་ཞིབ་མོའི་སྲོས་དཔྱད་པར་འོས་སོ། །
 དེ་ཡང་སྐར་གྱི་དམངས་ཁྲོད་གཏམ་དཔེ་ད་པམ་ཡིག་སོག་ཏུ་མ་འཁྲུལ་བ་
 ཚིག་གཅིག་ཡིན་ཏུང་དོན་གཞེར་ཆེན་པོས་འཚོལ་བལྟ་བུ་རྒྱ་ནི་དུས་ནམ་
 ཡིན་ཡང་གལ་ཏེ་ཅང་ཆེ་བ་སྲོས་མ་དགོས་མོད། འོན་ཀྱང་བོད་དུ་
 གཏམ་དཔེ་འཚོལ་སྤྱོད་གི་བྱ་གཞག་འགོ་རྒྱུགས་པ་ནས་ད་བར་མི་ལོ་བརྒྱ་
 གྲག་ག་ལྷུ་མ་ཙམ་སོང་ཟིན་པས་ད་ལྟོ་ཆར་གཙོ་བོའི་ལས་འགན་ནི་གཏམ་
 དཔེ་འཚོལ་བརྟུ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་དཔེ་རྒྱན་འགྲིས་རིགས་ལ་ཞིབ་བཤེར་ཞུ་དག་དང་།
 ལྷག་པར་གཏམ་དཔེ་དེ་དེ་བཞིན་གྱི་ཚིག་དོན་ལ་དགོས་ཤེས་ཀྱི་འགྲེལ་
 བཤད་མདོར་བརྟུས་དེའམ། ཡང་ན་སོ་སོར་བཤད་སྲོད་བྱ་ལུལ་དང་བྱེད་
 ལྟངས། ལོ་རྒྱུས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་ཡོད་གཏམ་དཔེའི་རིགས་
 ལ་འབྱུང་ཁྲུངས་དང་བཤད་ཚུལ་རྗེ་ལྟར་ཡོད་པ་ལ་སོགས་པའི་འགྲེལ་

བཤད་གང་ལུས་བཅས་ཅུང་ཟད་བརྒྱད་རིམ་རྣམ་པ་ཞིག་གསར་ཚོམ་བྱ་
 དགོས་པ་དེ་ནི་ནང་འགྲུངས་བྱེད་ཐབས་མེད་པའི་བྱ་བ་ཁ་ཚད་དགོས་
 གཏུགས་ཤིག་ཡིན་སྟེ། གང་ལགས་ཞེ་ན་དེར་སྐབས་ཤོད་རིག་པར་
 ཞིབ་འཇུག་གི་བྱ་གཞི་དེ་རྒྱལ་ཡོངས་དང་འཇམ་སྒྲིང་ཡུལ་སྡེ་གསུམ་གྲུབ་ལ་
 རྒྱབ་གདལ་དུ་འགྲོ་བའི་སྐབས་འདིར་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་གི་མི་མི་རིགས་མི་
 འདྲ་བའི་མཁས་པ་མང་པོས་ཤོད་བྱི་དམངས་སྐོལ་རིག་གནས་ཁག་ལ་
 འཚོལ་ཞིབ་དང་། ཤེས་རྟོགས་བྱ་རྒྱུར་དོ་སྣང་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་གནང་གི་
 ཡོད། དེས་ན་གཏམ་དཔེ་ལྟ་བུར་ཆ་མཚོན་ན་ཚོག་མར་ཁོང་ཚོས་
 དམངས་ཁྲོད་གཏམ་དཔེའི་ཚིག་དོན་རགས་པ་ཅམ་དང་། མ་མཐར་
 ཡང་ཤེས་དགོས་པེས་བྱི་འབྲེལ་ཡོད་གནས་ལྷགས་ཅམ་གསལ་རྟོགས་མ་
 ཐུབ་ན་དེའི་དོན་སྤྱིར་དང་། རྒྱད་ལུས། རྒྱ་རྒྱལ་སོགས་ཤེས་ཐབས་མ་
 མཚེས་པ་ནི་སྟོན་ཅི་དགོས། དེ་བས་ཀྱང་ལ་མཚན་ལ་ཡིད་ལྷག་པ་ཞིག་
 ཅི་དེར་ཤང་གི་ཤོད་རིགས་གཞིན་སྐྱེས་མང་པོས་དང་རིགས་བྱི་གཏམ་དཔེ་
 གོ་མི་ཐུབ་པ་འཕམ། ལ་ལས་ཤོད་ཤེས་ཀྱང་དོན་མི་རྟོགས་པ། ལ་ལས་
 དོན་ཤེས་ན་ཡང་ཚོག་འབྲེལ་རྒྱག་མི་ཐུབ་པ། ཐ་ན་དཔེ་དོན་ལྱིན་ཅི་
 ལོག་ཏུ་སྦྱོད་པ་སོགས་ཉག་པར་མཚོང་བོས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་འཕྲད་བཞིན་
 པ་དེ་ཡིན། དུས་མཚུངས་ལོ་རྒྱུས་སམ་གཏམ་རྒྱུད་སོགས་ལས་འཕྲོས་
 པའི་རྒྱལ་སྡེ་དུ་གཏམ་དཔེའི་རིགས་བྱི་འཕྲུང་ཁྲུངས་དང་ཕྲུང་རྒྱལ་སོགས་
 ཅི་དང་རིགས་དར་བའི་ཁྲོད་དུ་འང་གསུང་རྒྱ་ཡོད་པ་ལྟ་བུར་མ་དཔེ་མི་
 ཉོག་གི་སྐབས་རྒྱུ་འཕྲུལ་ས། གཞི་རྒྱུད་ཡུན་རིང་རྒྱབ་གདལ་དུ་གནས་
 པའི་དམངས་ཁྲོད་བྱི་གཏམ་དཔེར་འབྲེལ་བཤད་བྱེད་པ་ལ་རིག་གཞུང་གི་

ཚུ་ཚད་ སྐྱོན་ཆ་ ཚུམ་མཐོ་པོ་ ཅི་ཡང་མི་དགོས་མོད། འོན་ཀྱང་སྐྱི་
 ཚོགས་ཀྱི་ཉམས་སྐྱོང་དང་ཆ་རྒྱས་གང་འཚམ་ཡོད་པའི་མི་གཞན་དེ་དིགས་
 བྱི་དགུན་རྒྱུང་བམེར་བྱས་དེད་པའི་ཤིང་ལོ་རིམ་བཞིན་གང་སར་ལོ་རྒྱུ་
 ལོ་རྒྱུ་ལྟ་མེད་ཏུ་རྒྱུར་དང་འགྱུར་བཞིན་པ་ལས། སྐྱོན་གྱི་སྐྱོན་སྐྱོན་
 མི་བྱེད་པ་མཐོང་གསལ་བཅས་དགོས་པ་དང་རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་
 བྱས་ཤོ་བོས་འདིར་བོད་དིགས་དམངས་ཁོད་ཀྱི་གཏམ་མཛོད་ཐོག་མའི་
 དབ་རྒྱུང་འདི་ཉིད་མ་འོངས་པར་ཚ་བ་རྒྱགས་ནས་ལོ་འདབ་རྒྱས་པ་དང་།
 མི་ཉོ་ག་རྒྱགས་བརྒྱར་བཞད་ནས་འབྲས་བུ་གཡུར་བའི་ས་བོན་ཙམ་ཏུ་
 འགྱུར་རེས་ཚོམ་འགོ་བཅུགས་པ་ལགས་སོ། །

སྒྲིབ་གཞི། ..... (1)

གཏམ་དཔེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་འབེལ་གཏམ་འགའ་ཞིག ..... (1)

ལེ་ཚན་དང་པོ། དཔེ་ཁོ་ན་ཆེད་དུ་བཤད་དེ་བརྗོད་དོན་གང་ཡིན་
པ་རྟེན་ཕྱགས་ཀྱིས་གསལ་བར་སྟོན་པའི་གཏམ་དཔེའི་གྲས། ...
..... (24)

ལེ་ཚན་གཉེས་པ། བོད་གནའ་རབས་བས་དཔེ་མང་རྒྱུ་རྒྱུ་ནས་
དོན་གཅིག་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་ཚོམ་སྟོལ་གྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་
དཔེ་ཉེས་ཚེག་གིས་བརྗོད་དོན་གང་ཡིན་པ་དེ་ནས་ཉན་དུ་
སྟོན་པའི་གཏམ་དཔེའི་གྲས། ..... (194)

ལེ་ཚན་གསུམ་པ། ཚིག་ལྟུང་ཆེ་བའི་དཔེ་ཚིག་འབྲུ་བཞི་ཅན་
གྱིས་བརྗོད་དོན་སྟོན་པར་བྱེད་པའི་གཏམ་དཔེའི་གྲས། ... (226)

ལེ་ཚན་པའི་པ། དཔེ་སོགས་འཁྲོག་བརྗོད་ཀྱིས་མ་བརྒྱུན་པར་
སྟུང་དུ་བྱུང་བའི་ཚིག་སྟོར་གྱིས་བརྗོད་དོན་ཐད་ཀར་སྟོན་
པའི་གཏམ་དཔེའི་གྲས། ..... (259)

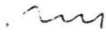
ལེ་ཚན་ལྔ་པ། ཚིག་རྒྱུ་གཅིག་གིས་དོན་དང་། ཚིག་རྒྱུ་
གཅིག་གིས་དཔེ་བརྒྱུ་ནས་དཔེ་དོན་བྱུང་དུ་སྟེལ་བས་
བརྗོད་བྱའི་དོན་སྟོང་གསལ་བར་སྟོན་པའི་གཏམ་དཔེའི་
གྲས། ..... (345)

ལེ་ཚན་རྒྱལ་པ། བོད་བྱི་དམངས་སྲོད་གཏམ་རྒྱུད་དམ། ལོ་	
རྒྱས་བཤད་ཚུལ་སོགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གཏམ་མུ་མ་མུ་	
དཔེ་འགའ་ཞིག་གི་འབྲུང་ཁྱད་ས་སམ་བྱུང་ཚུལ་སོ་སོར་མུ་	
བཤད་པ།	(392)
མཇུག་བསྟུན།	(430)
གཏམ་མཛོད་ལ་བརྒྱུར་ཞིབ་བཞུས་པའི་གཡའ་སེལ།	(435)
མཐའ་མཇུག་གི་རེ་འདུན།	(456)

གཏམ་དཔེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་གྱི་ འབེལ་གཏམ་འགའ་ཞིག

དང་པོ། གཏམ་དཔེའི་ཐ་སྐྱོད་ཆགས་རྒྱལ་སྐོག་གི་སྐོར། དེ་
 ཡང་རོད་དམངས་ཁྲོད་གྱི་གཏམ་དཔེ་ནི་ཆེས་གནའ་རབས་གདོད་མའི་
 ཏུས་སྐབས་ནས་སྐད་བརྗེ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བའི་བྱ་རིམ་རིང་པོའི་ནང་རིམ་
 བཞིན་དར་འཕེལ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གཞིར་བཅས་ཀྱང་། དེ་ལ་ད་
 བན་མི་ལོ་ཆེག་སྤོང་ལྷག་གི་གོང་ཚེས་ཏུ་“གཏམ་དཔེ་”ཞེས་འབོད་པའི་
 ཐ་སྐྱོད་འདི་ད་ཏུང་བྱུང་མེད་པར་མངོན་ཏེ། རང་རྒྱལ་གྱི་ཏུན་ཉེང་ས་
 སྤྱུག་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་ཚོའི་བོད་གྱི་ཡིག་རྟིང་ཁོངས་P. T. 1283 སུ་
 བོས་རྒྱ་བོར་གདམས་པའི་བསྐྲུབ་བྱ་དེའི་ནང་གསལ་དོན་ཚན་ཞེ་དགུ་པར།
 “གཏམ་རྟིང་པ་དག་ལ་ཡང་། ཉེས་པའི་ལན་ལེགས་པས། རྫོན་བ་
 ཡོད་གྱི། ལེགས་པའི་ལན་ཉེས་པས་ལྷན་བ་ནི། ཡོངས་གྱིས་ལྷུ་འཁྲིད་
 རོ་ཞེས་དང་། རོན་ཚན་བདུན་ཅུ་པར། “.....གཏམ་རྟིང་པ་དག་
 ལས། འུ་གཅིག་བདོག་ན། གཞིག་ནོར་གྱིས་སྤྱུགས། གཉེས་བདོག་
 བ་གཉེས་གྱི་ནོར་གྱིས་སྤྱུག་ཆེས་བྱའོ།.....”ཞེས་དང་། ཡང་དོན་ཚན་
 བདུན་ཅུ་དོན་གསུམ་ནང་། “.....གཏམ་རྟིང་པ་དག་ལས་ཡིད་ལ་
 ཏུན་པ་ལས་ཀྱང་། ལེགས་པར་སྐྱུས་ན། ཁ་ནི་དཔལ་གྱི་སྐོར་མའོ།
 རྗེ་ནི་འཕྲུལ་གྱི་ལྗེ་སྤྱིག་ཆེས་བྱའོ། ཉེས་པར་སྐྱུས་ན། ཁ་ནི་བྱུར་གྱི་སྐོར་

དང་། དབྱིལ་མ་ནི་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཚོན་རྫས་པོ་བཤའི་ལམ་
 ལུགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའམ། ཡང་ན་ཚོན་སྤྱིད་རྣམས་ལུགས་གཙོ་
 ཚོར་སྤྱི་བའི་མཚོན་སྤྱིད་ཅམ་ཡིན་མིན་ཅིང་། མཚུགས་མ་དེ་ནི་སྐད་ཆ་
 མོད་མཐས་དང་མི་མཐས་ཀྱི་དགོ་སྤྱོད་དེ་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་འབྲུབ་སྟབས་
 དང་མི་སྤྱོད་ཀྱི་རག་ལས་ས་ལྟ་བུ་ཡིན་པར་བརྟུན་པ་རྟོགས་སྤྱི་བ་བཅས་
 ལས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ནི་སྤྱི་རྒྱལ་བཅོན་པོའི་དུས་རབས་ནས་
 བརྗོད་དོན་གྱི་ཟབ་ཚད་དང་། ཚིག་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱ་ཚལ་གང་མང་ནས་རྒྱ་
 ཚད་མཚོ་ཅམ་དུ་སོན་ཡོད་པ་གང་ལེགས་མཚོན་གྱིན་ཡོད།

འོ་ན་གཏམ་དཔེ་བྱ་བའི་ཐ་སྐད་དེ་དེས་གཏན་གྱི་དུས་རབས་འདི་
 ལ་བྱུང་ཞེས་ཁ་ཚོན་གཙོད་མི་སྤྱོད་ཡོད། འོ་ན་ཀྱང་འཇམ་སྤྱིང་ན་རིང་
 མོས་སུ་གཤམ་པའི་བོད་ཀྱི་སོ་རྒྱལ་རྣམས་ལ་གསལ་བཤད་ཀྱི་སྐད་ཀྱི་སྤྱི་བའི་
 རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱི་བའི་ནང་། “གནའ་མིའི་བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ལ། xxཞེས་པ་
 ཡང་ཡང་བྱུང་གདལ་དུ་འབྱུང་བ་ལ་སྤྱིར་བསམ་གཞིགས་བྱེད་སྐབས་གཏམ་
 དཔེ་ཞེས་པའི་ཐ་སྐད་འདི་ནི་མ་མཐར་ཡང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཁ་ཚོར་གྱི་དུས་
 འཁོ་ཅམ་ནས་བྱུང་རམ་སྟམ་པ་ནི་རེ་ཞིག་ཚོགས་མའི་དཔུང་གཞི་ཅམ་
 ལགས་ན་ད་དུང་སུ་མཐུན་ནས་ཞིབ་དཔྱད་ཡོང་བ་ལྟ། ད་ནི་གཏམ་
 དཔེ་ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་འདི་རང་གི་སོ་དོན་ལ་ཅུང་ཟད་དཔྱད་ན།
 གཏམ་ཞེས་པ་ནི་ཡིག་སྐད་རྣམས་ན་བརྗོད་པ་དང་སྤྱིར་བཏང་ཁ་སྐད་ལ་
 སྐད་ཆ་ཟེར་བའི་སོ་དོན་དང་མཚུངས་པ་རྟོགས་སྤྱི་ཡང་། གཏམ་རྒྱུད་
 དམ། གཏམ་བཤད། འབེལ་གཏམ་མམ། བསྐྱུགས་གཏམ།
 ཚོལ་གཏམ། དཔྱད་གཏམ་སོགས་ཚིག་སྤོགས་དང་སྤྱིར་སྐབས་རྒྱུན་